

LUND UNIVERSITY

Remissyttrande: Inskränkningarna i upphovsrätten (SOU 2024:4)

Lukoseviciene, Aurelija; Bergström, Sara; Maunsbach, Ulf; Wennersten, Ulrika

2024

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Lukoseviciene, A., Bergström, S., Maunsbach, U., & Wennersten, U. (2024). Remissyttrande: Inskränkningarna i upphovsrätten (SOU 2024:4).

Total number of authors:
4

Creative Commons License:
Ospecificerad

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Juridiska fakultetsstyrelsen
Postdoktor Aurelija Lukoseviciene
Doktorand Sara Bergström
Professor Ulf Maunsbach
Docent Ulrika Wennersten

Justitiedepartementet

Remiss: Inskränkningarna i upphovsrätten (SOU 2024:4)

Ju2024/00120

Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet, som anmodats att yttra sig över rubricerat betänkande, får härmed avge följande yttrande. Yttrandet har utarbetats av postdoktor Aurelija Lukoseviciene, doktorand Sara Bergström, professor Ulf Maunsbach och docent Ulrika Wennersten.

Allmänt

Utredningen har i stort lyckats väl med att åstadkomma ett tydligare och modernare regelverk för användning av upphovsrättsligt skyddade verk som svarar mot EU-rättens krav och svarar mot en rimlig balans mellan å ena sidan rättighetsinnehavare och å andra sidan enskilda och allmänna intressen.

Fakultetsstyrelsen tillstyrker därför många av de förslag till lagändringar och nya bestämmelser som utredningen lämnar. Dessa förslag kommenteras inte vidare nedan. Nedan följer således endast kommentarer till vissa av utredningens föreslagna lagändringar som fakultetsstyrelsen finner anledning att kommentera av skilda skäl.

Innan de särskilda kommentarerna finns det dock anledning att säga något om den intressebalansering som systemet med rättigheter och inskränkningar vilar på. En utgångspunkt för utredningens översyn har varit att säkerställa en *rimlig balans* mellan å ena sidan upphovsmännens och övriga rättighetshavares intressen och å andra sidan de enskilda och allmänna intressen som berörs av den upphovsrättsliga lagstiftningen (s. 61–62). För rättstillämparen är en sådan avvägning inte alltid lätt att göra.

Särskilda kommentarer

Kapitel 5 Regler om namn- och källangivelse

Fakultetsstyrelsen tillstyrker i stort den föreslagna ändringen av 3 § lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (URL). Det kan dock ifrågasättas om lagtexten inte kan förenklas i den del där det anges att upphovsmännens ska namnges om det inte är ”oförenlig med god sed”. Det står helt klart vad som avses

med praktiskt och tekniskt omöjligt men det finns en otydlighet avseende vad som menas med att en namngivelse är ”oförenligt med god sed”. Idag anges i 3 § URL att upphovsmannens namn ska anges ”i den omfattning och på det sätt god sed kräver”. Det får anses vara enklare att förstå språkmässigt än att en god sed först ska identifieras och därefter ska det ske en bedömning om det ifrågavarande namngivelsen skulle vara oförenligt med denna. En fråga som uppkommer är också om ”oförenligt med god sed” innebär något annat än om det strider mot god sed.

I övrigt tillstyrks utredningens förslag till ändringar i 11 §, andra stycket, och i de inskränkingsbestämmelser i 2 kapitlet där krav på källhänvisning anges.

Kapitel 6 Trestegsregeln

Fakultetsstyrelsen är av uppfattningen att det inte är motiverat att lagfästa trestegsregeln och att det föreslagna ändringen av 11 § URL därför är obehövlig. Trestegsregeln är en tolkningsregel som används i rättstillämpningen och tolkningsregler införs normalt sett inte i lagtext.

Utredningen anger också att ”ett lagfästade av trestegsregeln innebär dock endast en tolkningsregel när det är oklart om ett förfarande faller under inskränkingsregel eller inte.” (s. 222). Vidare anges att ”när en skälighetsavvägning ska göras i det enskilda fallet bör en regel om detta i stället återfinnas i den skilda inskränkingsbestämmelsen” (Ibid).

Fakultetsstyrelsen håller med utredningen i denna del, dvs. om att regler om skälighetsavvägningar bör återfinnas, i de fall de är behövliga, i de enskilda inskränkingsbestämmelserna, och följaktligen inte som en generellt tillämplig tolkningsregel så som utredningen föreslår i den nya lydelsen av 11 §.

Kapitel 7 Panorama

Fakultetsstyrelsen är generellt positivt inställd till det nya modifierade förslaget i 22 a § URL, till ett undantag avseende återgivningen av verk som är placerade vid offentliga platser (panorama undantaget). Det är bra att undantaget omfattar alla typer av verk och det är bra att utredningen uppmärksammar den rådande trenden att ta bilder och filma för att sedan publicera materialet på sociala medier. Utvecklingen gör det nödvändigt att formulera undantaget så att det omfattar alla typer av verk.

Fakultetsstyrelsen tillstyrker således i huvudsak utredningens förslag till bestämmelse i 22 a § 1 st. URL, men vill samtidigt kommentera några aspekter särskilt.

Den nuvarande bestämmelsen föreslås ändras från ”på eller vid allmän plats utomhus” till ”på eller vid offentlig plats”. Det innebär dock att den svenska bestämmelsen efter förändringen inte kommer använda samma begrepp som finns i direktivet. Vad som utgör ”allmän plats” enligt direktivet är inte ännu fastlagt av EU-domstolen och det vore därmed olyckligt att ändra lagstiftningen, som redan använder sig av direktivets begrepp, till ett helt annat begrepp. Utredningen anger också ganska detaljerat vad som utgör en ”offentlig plats”. Det finns en risk att EU-domstolen inte kommer göra samma tolkning av begreppet allmän plats” som utredningen har gjort av begreppet ”offentligt plats”. Fakultetsstyrelsen anser att direktivets begrepp bör behållas men att ordet ”utomhus” bör utgå, eftersom denna begränsning inte återfinns i direktivet.

I andra meningen anges att ”en framställning där det återgivna verket utgör ett centralt motiv får inte användas i förvärvssyfte”. Begreppet ”i förvärvssyfte” finns i 15, 16 e, 17, 17 a, 17 e §, 21, 23 §, 41 i, 48 b, 52 e, 52 k, 57 a §§ URL och bör ha samma innebörd.

Vidare finns begreppet ”i förvärvsverksamhet” i 2 och 29 §§ URL. Det är viktigt att dessa begrepp ges en gemensam tolkning alternativt att skillnaderna mellan dessa begrepp tydliggörs. Vad gäller 2 § 4 st. URL har ”i förvärvsverksamhet” tolkats av Högsta domstolen i NJA 1988 s. 715 Sjukhusmusik. Högsta domstolen kom då fram till att allmän sjukvård som bedrivs av landstingskommuner utgjorde förvärvsverksamhet. Det konstaterades att den verksamheten var ”budgetstyrd och till övervägande del skattefinansierad” men att den enligt en sakkunnig inte i företagsekonomisk mening kunde betecknas som förvärvsverksamhet. Högsta domstolen menade dock att det i den landstingskommunala sjukvården ingick en ”omfattande ekonomisk verksamhet avseende exempelvis byggnader, material och löner”. Vidare angav HD att ”saken kan uttryckas så att uppgiften för den offentliga sjukvården är att utreda och behandla sjukdomar och skador men att verksamheten också har starka inslag som kännetecknar näringsverksamhet. Härtill kommer att sjukvård kan bedrivas under skilda betingelser vad gäller både finansiering och huvudmannaskap. Från upphovsrättslig synpunkt kan knappast anföras sakliga skäl för att sådana omständigheter skulle vara avgörande för upphovsmannens rätt till ersättning för musik som framförs i lokaler avsedda för personalen”.

HD fann således att den sjukvård som landstinget vid tidpunkten bedrev var att bedömas som förvärvsverksamhet i upphovsrättslagens mening. Detta rättsfall tyder således på en mycket bred tolkning av begreppet ”i förvärvsverksamhet” i upphovsrättslig mening som torde gå utöver tolkningen av ”i förvärvssyfte” och de exempel som anges på s. 417 i utredningen. Vad gäller högre utbildning anges på s. 156 att ”vidare bör konst som finns placerad i det offentliga rummet kunna användas i forskning, offentlig utbildning och ideellt folkbildningssyfte”. Det anges också i kommentaren på s. 417 att ”återgivningar i forsknings- och utbildningsverksamhet, oavsett finansieringsform faller utanför, så länge syftet med användningen inte är att skapa ekonomisk vinning”. För att en forskare ska kunna sprida sin forskning måste den publiceras. Vad gäller avhandlingar ges dessa som regel ut på förlag eller trycks på universitetet. En avhandling trycks i ett antal pliktexemplar (inkluderat exemplar till granskare) och ett antal exemplar som författaren själv kan förfoga över. Är detta ”i förvärvsverksamhet”? Eller är det endast de eventuella exemplar som är till försäljning som omfattas av begreppet? Långt ifrån alla avhandlingar är nämligen kommersiellt gångbara för förlag. Många forskare publicerar sig i tidskrifter. I de flesta fall får forskaren ingen ersättning, men tidskriften tar betalt av sina prenumeranter. Är det i ”förvärvssyfte”? Är det då inte ”i förvärvssyfte” om forskaren lägger ut sin forskning på internet i open access?

Fakultetsstyrelsen menar att det behövs förtydliganden avseende möjligheten att använda konstverk i det offentliga rummet inom högre utbildning och att hänsyn då tas till den praktiska realiteten som forskare och lärare på universitet och högskolor befinner sig i. Av utredningen står det dock klart att konstverk som finns i det offentliga rummet inte kan återges i läroböcker eftersom man inte kan använda inskränkning vid sådana återgivanden (s. 418). Det kan också konstateras att begreppet ”i förvärvsverksamhet” kommer att bli synnerligen svårtolkat, särskilt som utredningen menar att ledning kan hämtas från marknadsföringsrätten vad gäller privata och kommersiella ändamål angående vad som utgör ”i förvärvsverksamhet”. Frågan är om de begränsningar som utredningen föreslår

verkligen är i linje med kommittédirektiven ”att möjligheterna att fritt återge sådana verk inte bör begränsas mer än absolut nödvändigt”. (s.146).

En ytterligare kommentar är att fakultetsstyrelsen tycker att utredningen på ett tydligare sätt kunde ha uppmärksammat det utökade ansvar som den föreslagna lagändringen kommer att innebära för online leverantörer av delningstjänster av innehåll. Dyliga leverantörer har enligt bestämmelserna i 6 b kap. URL (och artikel 17 i DRM-direktivet som implementerats i nämnda kapitel) ett ansvar att inte bara se till att begränsningar och undantag respekteras utan också ett ansvar att se till att otillåtet material (under givna villkor) tas bort från den aktuella tjänsten.

Den föreslagna nya lydelsen av 22 a § URL kommer potentiellt innebära ett stort merarbete för leverantörerna av onlinetjänster. I praktiken kommer även obetydligt kommersiellt användande att behöva bevakas, vilket kommer att aktualisera bedömningar som måste göras av tjänsteleverantörerna, avseende hur det nya undantaget ska förstås och tolkas. Detta riskerar att leda till en rättsosäkerhet som kan få en negativ effekt när det gäller utvecklingen av det ekonomiska ekosystem som etablerats genom utvecklingen av sociala medier.

En lösning som Fakultetsstyrelsen därför tycker att utredningen borde överväga vidare är att inkludera ett kompensationssystem i panoramaundantaget. Fakultetsstyrelsen är inte övertygad av utredningens argument om att ett sådant system skulle bli avskräckande dyrt. Det skulle handla om ett begränsat system som därmed är enklare att etablera och dessutom är det rimligt att anta att de flesta som jobbar kommersiellt med sociala medier redan har etablerade rutiner för att betala licensavgifter för användningen av skyddade verk. Ett kompensationssystem skulle dessutom innebära en mjukare övergång från det undantag som finns i dag till det nya föreslagna panoramaundantaget.

Slutligen ska noteras vad gäller 22 a § URL att inskränkningen i den ekonomiska rätten inte ställer krav på namngivelse men naturligtvis kvarstår kravet på namngivelse enligt 3 § URL.

Kapitel 8 Nyhetsrapportering

Fakultetsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag och ställer sig positiv till den nya teknikneutrala inställningen med en bred reglering som gör att alla former av nyhetsrapportering kommer att behandlas enhetligt.

Fakultetsstyrelsen ställer sig dock frågande till några skilda uttalanden i detta kapitel. Det första är att utredningen anger på s. 163 att ”till skillnad från namngivelserätten och skyddet mot kränkande ändringar kan dock upphovsmannen efterge rätten att offentliggöra verket (jfr 3 § tredje stycket).” Det är oklart vad utredningen menar med detta uttalanden, eftersom någon sådan begränsning inte finns i 3 § 3 st. URL. Den regeln anger att ”sin rätt enligt denna paragraf kan upphovsmannen med bindande verkan eftergiva endast såvitt angår en till art och omfattning begränsad användning av verket.”

Fakultetsstyrelsen konstaterar vidare att utredningen, i linje med EU-domstolens praxis, inte föreslår att det ska införas något krav på att materialet ska vara offentliggjort för att 25 § URL ska vara tillämplig. Vidare anger den föreslagna bestämmelsen att verk får återges i den utsträckning som motiveras av informationssyftet. Utredningen anger då att ”utgångspunkten är att användning av verk som inte har offentliggjorts i enlighet med 8 § upphovsrättslagen inte kan motiveras av informationssyftet” (s. 191 f. och 423). Fakultetsstyrelsen ställer sig

tveksam till om denna huvudregel är förenlig med EU-domstolens avgörande i C-516/17 (Speigel Online).

En annan aspekt som Fakultetsstyrelsen vill belysa är att begreppet ”journalistisk verksamhet” (som exempelvis diskuteras i PMÖD 2018:2) måste anpassas efter den nya regleringen. Fakultetsstyrelsens uppfattning är att EU-domstolens (bland annat i mål C-469/17, Funke Medien) tolkar nyhetsrapportering som ett brett begrepp som omfattar också annat än traditionell journalistisk verksamhet. I jämförelse uppfattar Fakultetsstyrelsen att avgörandet från PMÖD representerar ett mer restriktivt/snävare förhållningssätt. PMÖDs avgörande gäller i och för sig den nu gällande lydelsen av undantaget och följaktligen inte det nya förslaget till reglering. Det är dock viktigt att tydliggöra att det nya förslaget kommer att medföra ett behov av en anpassning av praxis som innebär att tolkningen av begreppet journalistisk verksamhet måste breddas och öppna upp för fler journalistiska initiativ än som inkluderas i den nuvarande tolkningen. Fakultetsstyrelsen anser att utredningen hade kunnat förtydliga den här aspekten, utan att för den sakens skull ändra formuleringen av lagförslaget.

Kapitel 9 Karikatyror, parodier och pastischer

Fakultetsstyrelsen tillstyrker i huvudsak utredningens förslag till en ny bestämmelse i 24 a § URL och borttagandet av den del av bestämmelsen i 52 p § URL som avser användning i karikatyr-, parodi- och pastischsyfte.

Fakultetsstyrelsen instämmer i konstaterandet att det skulle vara olämpligt med två olika parodiundantag i svensk rätt (s. 214), men ställer sig frågande till om detta verkligen undviks med detta lagförslag. Det är nog snarare på det sättet att det klargörs i författningskommentaren att det är på det sättet, dvs att det finns två olika parodiundantag genom att utredningen där anger ”en parodi eller annat liknande uttryck som faller utanför skyddsomfånget för ett originalverk omfattas inte av bestämmelsens tillämpningsområde (se även 4 § URL)”. EU-domstolen har i C-476/17 Pelham prövat om den tyska bestämmelse som stadgade att ”ett självständigt verk som har skapats genom fri användning av någon annans verk får offentliggöras och utnyttjas utan samtycke från det använda verkets upphovsman” var förenligt med EU-rätten och angav att medlemsstaterna inte får ”föreskriva andra undantag från eller inskränkningar av fonogramframställarens rätt enligt artikel 2 c i direktiv 2001/29, än dem som är föreskrivna i artikel 5 i samma direktiv” (p. 65 i avgörandet). Med hänsyn till detta och att 4 § andra stycket URL endast anges ha en pedagogisk funktion och därmed föreslås kvarstå endast av tydlighetsskäl anser Fakultetsstyrelsen att det bör övervägas nogsamt om den verkligen ska kvarstå i lagen. Särskilt som denna bestämmelse numera snarare ger upphov till oklarheter, än förtydliganden, i förhållande till den nya inskränkningen för karikatyr, parodier och pastischer.

Fakultetsstyrelsen instämmer i att den föreslagna inskränkingsbestämmelsen för karikatyr, parodier och pastischer ska omfatta alla typer av verk och närstående rättigheter, utom datorprogram (s. 216). Vidare instämmer Fakultetsstyrelsen i att inskränkningen bör genomföra artikel 5.3 k i sin helhet och i nära anslutning till artikeln och därmed omfatta såväl karikatyr, parodier som pastischer (s. 218 f.). Fakultetsstyrelsen ställer sig dock frågande till den begränsning som föreslås av artikel 5.3 k genom att utredningen vill lägga till ”i den utsträckning som motiveras av syftet”. Detta anger utredningen bero på att man vill stävja omfattande användning i kommersiellt syfte (s. 222). Det anges också att om en karikatyr, parodi eller pastisch används i kommersiellt syfte kan yttrandefrihetsintresset

framstå som mindre angeläget. [...] Om den kommersiella användningen dessutom konkurrerar med upphovsmannens egen rätt att ekonomiskt exploatera verket bör den typiskt sett gå utöver vad som är motiverat för att uppnå syftet med inskränkningen. Sådan användning är alltså inte tillåten enligt bestämmelsen” (s. 421 f.). Det synes som utredningen menar att detta är möjligt på grund av trestegsregeln och att EU-domstolen i C-201/13 (p. 27) Deckmyn anger att vid tillämpningen av inskränkningen för parodier ska man göra ”en skäligen avvägning mellan å ena sidan intressena och rättigheterna för de personer som avses i artiklarna 2 och 3 i direktivet och å andra sidan yttrandefriheten för en användare av ett skyddat verk som stöder sig på parodiundantaget”. Fakultetsstyrelsen ifrågasätter dock denna tolkning. Många karikatyr, parodi eller pastisch används i dag i kommersiella syften. Det kan vara stand-ups, musik, teckningar som trycks på tröjor etc.

Slutligen önskas ett klargörande avseende författningskommentaren till 4 § URL där det inte står klart vad utredningen menar utgör icke harmoniserade områden (s. 396-397 ö), särskilt med tanken på att vad som utgör ett verk är harmoniserat genom C-310/17 (Levola Hengelo).

Kapitel 10 Upphovsrättslagens inskränkingsbestämmelser

10.1 Uppdraget enligt kommittédirektiven

En fråga som särskilt pekas ut i kommittédirektivet är att lagen ska uppnå en rimlig balans mellan rättighetshavarna och övriga samhällsintressen, inte minst grundläggande fri- och rättigheter (s. 227).

Det finns ett antal inskränkningar som tillkommit för att tillgodose yttrandefriheten. Både yttrandefriheten och äganderätten är två grundläggande rättigheter som skyddas i EKMR, EU-stadgan och svensk konstitutionell rätt. Båda dessa intressen är skyddsvärda, men av olika anledningar, och det bör förtydligas i utredningen med ambitionen att tydliggöra vad det är som mer konkret ställs mot varandra. Fakultetsstyrelsen har inga invändningar mot inskränkningarna som sådana men menar att det kan finnas anledning för utredningen att tydligare påminna om varför lagstiftaren skyddar den upphovsrättsliga äganderätten respektive yttrandefriheten.

Varken upphovsrätten eller yttrandefriheten är absolut, vilket utredningen belyser flera gånger. En avvägning dem emellan kan inte utgå från att den ena väger tyngre än den andra. I stället handlar det om att uppnå en balans mellan olika intressen och rättigheter i den aktuella situationen, dvs. det torde behöva göras en *helhetsbedömning* utifrån omständigheterna i det enskilda fallet.

Europadomstolen har i sin praxis lyft fram vissa faktorer som kan tala för att den ena rättigheten väger tyngre än den andra. Utredningen pekar ut ett par faktorer av dessa bl.a. att *sammanhanget* och *syftet* med användningen/yttrandet spelar roll (s. 188, 417–18 och 420–22). Fakultetsstyrelsen menar i detta sammanhang att det finns utrymme för utveckling och förtydliganden. Europadomstolen har vidare i sin praxis bl.a. fastslagit att yttrandefriheten är en av demokratins grundpelare (Handyside v. United Kingdom, nr. 5493/72, vid st. 49; Vereinigung Bildender Künstler v. Austria, nr. 68354/01, vid st. 26) och *press och media* har ansetts inneha en viktig funktion i att sprida information om frågor av allmänt intresse (The Sunday Times v. the United Kingdom (no. 2), nr. 13166/87, vid st. 50). Även *enskilda individer och intresseorganisationer* kan enligt Europadomstolens praxis tillerkännas ett omfattande yttrandefrihetsrättsligt skydd vid frågor av allmänt

intresse (Steel and Morris v. the United Kingdom, nr. 68416/01, vid st. 89 och 95). Även *mot vem yttrandet riktar sig* kan ha betydelse för bedömningen om det är frågor av allmänt intresse; Europadomstolen har framhållit att offentliga personer, t.ex. politiker och företag och dess representanter, kan på grund av sin offentliga roll behöva tåla en del kritik och provocerande yttranden (Lingens v. Austria, nr. 9815/82, vid st. 59; Fayed v. the United Kingdom, nr. 17101/90, vid st. 75; Steel and Morris v. the United Kingdom, nr. 68416/01, vid st. 94.). Även om yttrandefriheten synes vara omfattande, innebär det inte att de som utövar sin yttrandefrihet är helt fria från ansvar. Europadomstolen gör även skillnad på *värdeomdömen* och *faktauppgifter*, av praxis framgår att skyddet för värdeomdömen även är beroende av fakta för att kunna erhålla ett omfattande skydd. Faktauppgifter kan verifieras och vara sanna eller osanna, och den som lämnar osanna uppgifter kan behöva visa att denne haft fog för att anse uppgifterna som sanna, eller att dessa lämnats i god tro (Steel and Morris v. the United Kingdom, nr. 68416/01, vid st. 87 och 90.).

10.5 Undervisning

Fakultetsstyrelsen instämmer i utredningen förslag men vill ändå understryka vikten av att 13-15 §§ URL kvarstår i lagstiftningen trots att det i viss mån föreligger en överlappning. Vad gäller 14 § URL är den viktig eftersom den möjliggör upptagningar av egna framföranden av verk för undervisningsändamål. Bestämmelsen gäller både lärare och elever. Lagkommentaren anger att bestämmelsen kom till för att underlätta undervisning i skilda ämnen, såsom ”muntliga framföranden, musikaliska framträdanden och sånglektioner” (Olsson & Rosén, Upphovsrättslagstiftningen, 31 juli 2023, JUNO, kommentaren till 2 kap. 14 §.). Dessa upptagningar får endast användas för undervisningsändamål. Man kan tänka sig att lärare och elever/studenterna tittar tillsammans på dessa och analyserar ett framträdande. Tillägget som föreslås är att användningen endast ska få ske i ”illustrativt syfte” i enlighet med artikeln. EU-domstolen har ännu inte tolkat innebörden av begreppet. Språkligt torde begreppet kunna innefatta att en upptagning av ett framförande analyseras för peka på hur ett framförande skett, uppfattats eller utförts. I utredningen anges dock att begreppet ”illustrativt syfte” innebär att det ska vara fråga om användning för att ”stödja, berika eller komplettera undervisningen” (s. 252). Detta måste anses vara en begränsning av den tidigare bestämmelsen men även en begränsning i förhållande till den språkliga innebörden av ordet illustrera.

10.6 Text- och datautvinning

Det kan konstateras att utredningen på ett bra sätt beskriver problematiken avseende möjligheterna att forska på distans i avsnitt 10.6.2. Fakultetsstyrelsen önskar påtala att det finns behov av förtydliganden i relation till vad som gäller för forskare som använder text- och datautvinning och är i behov av att analysera materialet på annan plats.

Kapitel 11 En ny inskränkning för forskning

Fakultetsstyrelsen är generellt positiv till att det införs en ny inskränkingsbestämmelse som gäller användning som främjar forskning. Det är bra att den nya bestämmelsen formuleras på ett generellt sätt och det är centralt att den omfattar en möjlighet att överföra verk (under givna villkor) inom en

forskargrupp. I sammanhanget delar Fakultetsstyrelsen utredningens slutsats att uttrycket ”illustrativt syfte” inte bör inkluderas i den nya bestämmelsen.

Fakultetsstyrelsen tillhör för övrigt den grupp som anser att det är angeläget att det upphovsrättsliga skyddet inte hindrar användning av skyddade verk i forskning och av forskargrupper som kan bestå av deltagare från flera länder.

Fakultetsstyrelsen anser emellertid att utredningens övervägande angående denna problematik är väl övervägda och anser följaktligen inte att det behöver införas ett kompensationsystem med avtalslicenser specifikt för den nya inskränkningen för forskning. Det handlar om en ny inskränkingsbestämmelse och det är rimligt att regelns funktionalitet får utvärderas först innan ytterligare lagstiftningsåtgärder vidtas. Frågan bör dock bevakas särskilt och fakultetsstyrelsen rekommenderar därför att det tydligt markeras att den nya regleringen kring användning i forskning bör följas upp, för eventuellt komplettering med en specifik avtalslicenslösning (liknande den som återfinns för undervisning i 13 § URL).

Kapitel 12 Andra frågor

12.2 Parallellpublicering

Det kan konstateras att frågan om möjlighet till parallellpublicering eller sekundär publiceringsrätt är viktig eftersom syftet är att ”ge fri och öppen tillgång till offentligt finansierad forskning för att säkra det fria flödet av forskning”. Det är även intressant att sju EU-länder infört nationell lagstiftning som möjliggör parallellpublicering av offentligt finansierad forskning efter en viss tid (s. 377). Det är olyckligt att utredningen inte utredde möjligheten vidare att införa en sådan bestämmelse.

12.3 En inskränkning för reparation

Fakultetsstyrelsen instämmer i att det är ”rimligt att upphovsrätten som utgångspunkt inte ska hindra att föremål kan repareras” (s. 380) särskilt med hänsyn till Kommissionens handlingsplan för cirkulär ekonomi, The European Green Deal. Fakultetsstyrelsen hade därmed gärna sett att utredningen hade gått vidare och närmare utrett möjligheten, behovet och lämpligheten av en sådan inskränkning.

12.4 Språk, systematik och teknikutveckling

Fakultetsstyrelsen instämmer i utredningens slutsats att det är ”önskvärt med en modernisering av upphovsrättslagens språkliga och systematiska utformning” (s. 383), särskilt med hänsyn till det lappverk som det nu är fråga om efter genomförande av mer än ett tiotal direktiv.

Enligt delegation

Sara Bergström, Aurelija Lukoseviciene, Ulf Maunsbach och Ulrika Wennersten